

**Науково-дослідний економічний інститут
Міністерства економічного розвитку і торгівлі України**

ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

**Збірник наукових праць
№6 (145)**

Київ 2013

Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць
Вип. 6 (145) / Наук. ред. І.Г. Манцуров. – К., 2013. – 233 с.

Рекомендовано Вченою радою НДЕІ

Збірник статей присвячено науковим здобуткам молодих науковців – аспірантів та здобувачів наукових ступенів кандидата та доктора економічних наук. Він охоплює широкий спектр проблем із таких напрямів:

- макроекономічні аспекти сучасної економіки;
- інноваційно–інвестиційна політика;
- економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності;
- розвиток регіональної економіки;
- соціально–трудова проблеми.

Розраховано на науковців і спеціалістів, які займаються питаннями управління економікою та вивчають теорію та практику формування ринкових відносин в Україні.

Відповідно до постанови Президії ВАК України від 14 жовтня 2009 р. № 1–05/4 даний збірник віднесено до наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук (перелік № 1, розділ «Економічні науки»).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

І.Г. МАНЦУРОВ, доктор економічних наук, професор (головний науковий редактор)

А.О. СІГАЙОВ, доктор економічних наук, професор (заст. наукового редактора)

В.Ф. БЕСЕДІН, доктор економічних наук, професор

В.М. ЛИЧ, доктор економічних наук, професор

В.І. ПИЛА, доктор економічних наук, професор

О.Ю. РУДЧЕНКО, доктор економічних наук, професор

О.С. ЧМИР, доктор економічних наук, професор

М.М. ШАПОВАЛОВА, кандидат економічних наук

РЕЦЕНЗЕНТИ

Ю.В. ГОНЧАРОВ, доктор економічних наук, професор

Формування ринкових відносин в Україні, 2013. Реєстраційний № КВ 5350

© Науково–дослідний економічний інститут, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, 2013

нок курсової різниці на їхні плечі лягло додаткове фінансоване навантаження в сумі 180 млрд. грн., з яких 95 млрд. грн. припало на юридичних осіб та 85 млрд. грн. на фізичних осіб [9]. Це і стало однією з причин збільшення простроченої та знеціненої заборгованості клієнтів банків.

Динаміка міжбанківського кредитного та депозитного ринку у 2009 році була нерівномірною. У першому кварталі у зв'язку з недостатністю ресурсів обсяг міжбанківських кредитів зріс, адже банкам було необхідно підтримувати на належному рівні ліквідність, незважаючи, що процентні ставки коливалися від 22,5 до 32%. Проте в наступних періодах залишки по міжбанківським кредитам мали низхідну динаміку, а ставки скоротилися до 4–6%. На початок 2010 року їхній обсяг становив 20,6 млрд. грн. Динаміка залучення міжбанківських депозитів також характеризувалася низхідною тенденцією. В той же час темпи зростання міжбанківських депозитів в іноземній валюті перевищували їх у національній. Це пояснюється тим, що банки мали потребу в додаткових коштах в іноземній валюті для обслуговування договорів щодо залучення коштів з-за кордону [5].

Зменшення ресурсної бази банків, падіння показників фондових бірж та несприятлива макроекономічна ситуація позначилась і на динаміці вкладань у цінні папери. У 2009 році обсяг вкладань скоротився на 39,3 млрд. грн., або на 3,1% (для порівняння: зростання у 2008 році було 41,5%). Хоча вже у 2010 році банки змогли наростити вкладання у цінні папери більш ніж удвічі. Частка вкладань в цінні папери в активах скоротилася у 2009 році з 4,2 до 3,9%.

Так, в умовах кризи банківські установи зіткнулися з необхідністю повернення зовнішніх боргів, погіршенням якості кредитного портфеля та зниженням своєї прибутковості. До того ж вказані негаразди відбувалися в умовах скорочення ресурсної бази.

Висновки

Підсумовуючи вище викладене, можна стверджувати, що негативний вплив фінансової кризи на банківський сектор

України проявився в наступних її напрямках: криза ліквідності; криза довіри; збільшення портфелю проблемних позик; скорочення депозитної бази; зменшення обсягу іноземних інвестицій; зниження банківської ліквідності та прибутковості. Це свідчить про системний вплив фінансової кризи на банківський сектор економіки України. А перспективами подальших розвідок авторів у даному напрямку є виявлення потенційних можливостей зміцнення позицій банківського сектору та попередження в певній мірі подальшої появи таких наслідків у кризових ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Річний звіт Національного банку України за 2009 рік [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=66438>
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Офіційний сайт Національного банку України [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
4. Бражко О.В. Вплив фінансово-економічної кризи на банківську систему України / Бражко О.В. // Держава та регіони. – 2011. – №6. – С. 230–234;
5. Річний звіт Національного банку України за 2008 рік [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/doccatalog/list?currDir=36453>;
6. Річний звіт Національного банку України за 2008–2011 роки [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/doccatalog/list?currDir=36453>
7. Карчева Г. Особливості функціонування банківської системи України в умовах фінансово-економічної кризи / Карчева Ганна // Вісник Національного банку України. – 2010. – №8. – С. 10–16.
8. Слобода Л., Дунас Н. Напрями вдосконалення роботи банків України з проблемними активами в посткризовий період / Слобода Л., Дунас Н. // Вісник Національного банку України. – 2011. – №4. – С. 46–51.
9. Чирак І. Вплив фінансової кризи на банківський сектор України / Чирак І. // Економічний Аналіз. – 2011. – №8. – С. 421–423.

УДК 339.94 (477) (045)

З.С. СОКОЛОВА,
к.е.н., старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу, ІМВ НАУ

Переваги держав Африки на південь від Сахари зростають

У статті розглядаються особливості держав Африки на південь від Сахари, які виступають як переваги для розвитку економічного співробітництва.

Ключові слова: Африка на південь від Сахари, природні ресурси, реформи, інтеграція, умови торгівлі.

В статье рассматриваются особенности государств Африки на юг от Сахары, которые выступают как преимущества для развития экономического сотрудничества.

Ключевые слова: Африка на юг от Сахары, природные ресурсы, реформы, интеграция, условия торговли.

The article is devoted to the features of Sub-Saharan Africa's countries, which can play the role as advantages for development of economic cooperation.

Keywords: *Sub-Saharan Africa, natural resources, reforms, integration, terms of trade.*

Постановка проблеми. В процесі трансформації світогосподарських зв'язків останнього десятиліття Африка на південь від Сахари (або підсахарська Африка) стає все більш привабливою для розвитку економічного співробітництва. Це обумовлено як інтересом її партнерів з інших континентів у потребі природних ресурсів та у розширенні ринків збуту, так і зацікавленістю самих африканських країн у більш активному залученні до міжнародного поділу праці на рівноправних засадах. З цією метою в країнах Африки активно проводяться ринкові реформи. Крім цього, тут спостерігаються суттєві зміни у зовнішньоторговельних відносинах, а також зростаючі процеси регіональної інтеграції, як інструменту у протистоянні із зовнішньою конкуренцією. Тому на відміну від попередніх десятиліть на сьогодні африканські держави мають більші переваги для розвитку економічного співробітництва. Це стає очевидним, якщо познайомитися з їхніми господарськими особливостями ближче.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Різноманітні аспекти тенденцій розвитку країн Африки на південь від Сахари, що має враховуватися при розробленні концепції розвитку економічних відносин з ними, розглядаються у працях вітчизняних вчених, зокрема А.С. Філіпенка, В.С. Буджіна, М.Ю. Рубцова, а також у працях російських вчених, а саме Д. Дегтерева, І.Б. Маценко та ін. Проте водночас не повністю висвітленим залишається комплексне уявлення економічного розвитку цих країн в русі останніх тенденцій глобалізації, важливими елементами якої є регіональна інтеграція та зміна умов торгівлі.

Метою статті є розгляд особливостей умов господарської діяльності африканських держав на південь від Сахари, які сформувалися протягом останнього десятиріччя, і окреслення їх переваг для розвитку економічного співробітництва з ними.

Виклад основного матеріалу. Найпершою перевагою африканських країн є те, що склалося природно, – це величезні запаси природних ресурсів. Деякі з них вже постачаються для української промисловості, а поставки інших можуть бути налагоджені як більш вигідна альтернатива вже існуючим.

За виробництвом та запасами деяких мінеральних сировинних товарів африканські країни займають провідні позиції в світі. Зокрема, за обсягами видобутку нафти серед членів Організації країн-експортерів нафти Нігерія посідає 6-те місце, а Ангола – 7-ме. Крім цих країн значними запасами нафти також володіють Габон, Республіка Конго, Судан, Чад, Екваторіальна Гвінея. Значні обсяги природного газу є у Нігерії та Мозамбіку. Республіка Гвінея володіє 2/3 світових запасів бокситів, що є стратегічним ресурсом, че-

рез те, що він є основою для виробництва алюмінію. Демократична Республіка Конго (ДРК) володіє 80% колтану (або колумбіту-танталіту) – цінна руда, що є ключовим елементом у виробництві конденсаторів, які використовуються в багатьох електронних приладах. Одними з найбільших у світі запасами урану володіють ПАР, Намібія, Нігер, ДРК; алмазів – ПАР, Ліберія, Сьєрра-Леоне, ДРК; золота – ПАР, Гана, Малі; залізної руди – Гвінея, Ліберія, ДРК, Габон, Гана, Кот-д'Івуар, Камерун, Республіка Конго та Мавританія [1].

Окрім мінеральних величезними в країнах підсахарської Африки є також сільськогосподарські ресурси. Зокрема, з виробництва какао-бобів Кот-д'Івуар посідає перше місце в світі, а Гана – друге, значним воно також є в Того і Камеруні. Кот-д'Івуар, крім цього, посідає друге місце з виробництва горіхів кеш'ю та 10 – з виробництва кави [2]. Значними постачальниками бавовни на світовому ринку є Бенін, Буркіна-Фасо, Малі, Того, Судан; арахісу – Сенегал; гевеї для виробництва каучуку – Кот-д'Івуар та Ліберія. В цілому основним експортними сільськогосподарськими культурами Західної Африки є какао, арахіс, кава, банани, пальмова олія, каучук; Центральної Африки – пальмова олія, кава, бавовна; Східної Африки – бавовна, чай, кава, ваніль, горіхи кеш'ю [3].

На відміну від сільського господарства гірничодобувний комплекс африканських держав на південь від Сахари є більш привабливим для іноземних інвесторів. Це обумовлено його більшою прибутковістю і меншою залежністю від природних умов, а системи іригації, постачання електроенергії та інфраструктура в цілому в деяких африканських країнах ще не достатньо розвинуті.

Другою перевагою держав підсахарської Африки є поліпшення умов для господарської діяльності. Уряди цих держав з метою стимулювання притоку іноземних інвестицій приділяють багато уваги реалізації ринкових реформ. Майже в кожній з них для регулювання і стимулювання іноземних інвестицій прийнятий спеціальний нормативний акт – «Інвестиційний кодекс». Пільги та стимули для іноземних інвесторів, прописані у цих документах, передбачені у вигляді звільнення від різного виду податків, головним чином, податку з обігу, або зменшення їх ставки на період втілення інвестиційного проекту, як правило, від 5 до 8 років, але можливо і на більший строк, а також у вигляді звільнення від мита на ввезення капітального обладнання, необхідного для налагодження інвестиційного виробництва.

Пільги можуть вживатися як на всій території цих держав, так і у спеціальних економічних зонах. Види пільг залежать від обсягу інвестицій (найменшим може бути 3000 євро, як, наприклад, у Нігерії), від сектору економіки, від територіального розташування інвестиційного підприємства (депресивний район чи ні), від орієнтації задоволення попиту – на експорт чи на внутрішній ринок, а також в залежності від того чи передбачено при інвестуванні розвиток інфраструктури або трудових і капітальних ресурсів.

Останнім часом більшість з цих країн ввели в дію офіс за принципом «єдиного вікна» для розмитнення товарів, спростили вимоги по оформленню експортно-імпорتنих документів, зменшили частину податків, ввели електронну систему обміну даними для ведення міжнародної торгівлі, спростили адміністративну процедуру для реєстрації нових підприємств. Також в цих країнах покращується портова та дорожня інфраструктура.

Крім вищезазначеного, серед різних напрямків економічного реформування в африканських державах виділяється значне спрощення умов отримання кредиту. Це є суттєвим позитивним фактором для розвитку економічного співробітництва з ними, тому що для сучасної міжнародної економіки, з її головним супутнім явищем у вигляді глобалізації, розвиток пов'язаний з експортом, а для його диверсифікації та просування велике значення має можливість отримання кредиту.

Ще більш привабливою стає характеристика африканських держав як перспективних партнерів, якщо розглянути їх показники по умовах ведення бізнесу у світовому рейтингу з 185 країн, підготовленого підрозділом Світового банку Doing Business. Ще п'ять років тому майже всі країни підсахарської Африки у рейтингу були у другій сотні. Сьогодні ситуація значно змінилася. Деякі з цих країн по цих показниках зайняли провідні позиції, випереджаючи деякі розвинуті країни. Зокрема, по агрегованому показнику Ease of Doing Business ПАР посідає 39-те місце, випереджаючи Іспанію та Словаччину; Руанда посідає 52-ге місце, випереджаючи Угорщину, Польщу та Люксембург; Ботсвана посідає 59, а Гана 64 місце, випереджаючи Чехію, Болгарію, Туреччину, Румунію, Італію, Грецію (станом на червень 2012 року). Україна в цьому рейтингу (у 2012 році) посідає 137-ме місце [4].

Для підтвердження прогресивності ринкових реформ у підсахарської Африки доцільно навести приклад Буркіна-Фасо. За оцінкою Міжнародної фінансової корпорації (одного з підрозділів Світового банку) в 2009 році Буркіна-Фасо була визначена як один з десяти кращих реформаторів у світі, а у 2010 році – серед найбільш послідовних реформаторів за останні 5 років [5].

Завдяки проведеним реформам, спрямованих на полегшення умов ведення господарської діяльності приплив прямих іноземних інвестицій (ПІІ) до країн Африки суттєво зріс. Так, згідно з даними ЮНКТАД, якщо з 1990 по 2000 рік обсяги припливу ПІІ до Африки збільшились у 3,4 раза і становили відповідно \$2,9 млрд. і \$9,7 млрд. (у поточних цінах), то з 2000 по 2010 рік – у 4,5 раза, у 2010 році їхній обсяг становив \$43,1 млрд. дол. (у поточних цінах).

Ще однією перевагою держав підсахарської Африки є підсилення процесів регіональної інтеграції. Це сприяє концентрації їх позитивних факторів економічного розвитку, а значить підвищує їх привабливість для економічного співробітництва з ними. Хоча, цілком очевидним є те, що у різних регіональних об'єднань в Африці різна ступінь інтеграції.

На півдні та сході Африки інтеграція встановилася на рівні зони вільної торгівлі, митного союзу та спільного ринку. Так, зона вільної торгівлі як мета визначена у Співтоваристві розвитку півдня Африки (англ. – Southern African Development Community – SADC) (15 членів, які включають п'ять членів Південноафриканського митного союзу). У SADC ця мета остаточно ще не досягнута, але в цьому напрямку в межах SADC суттєво знижено мито і є прогрес в усуненні нетарифних обмежень у взаємних торгових зв'язках.

Інтеграція у вигляді митного союзу встановилася у Південноафриканському митному союзі (англ. – Southern African Customs Union – SACU) (5 членів) – один із найстаріших митних союзів у світі, був заснований у 1910 році, а у вигляді спільного ринку – у Східноафриканському співтоваристві (англ. – The East African Community – EAC) (5 членів) та у Спільному ринку для Східної та Південної Африки (англ. – Common Market for Eastern and Southern Africa – COMESA) (19 членів, частково входять члени SACU та EAC).

У 2008 році SADC, COMESA та EAC підписали угоду про розширення зони вільної торгівлі на держави-члени всіх трьох співтовариств.

Економічна інтеграція як першочергова мета визначена в економічних співтовариствах у Західній і Центральній Африці (англ. – The Economic Community of West African States – ECOWAS) (15 членів) (англ. – The Economic Community of Central African States – ECCAS) (10 членів). В ECOWAS це визначається як створення економічного і торговельного союзу, в ECCAS – як створення спільного ринку. Проте поряд із цим важливою ціллю в цих співтовариствах визначається об'єднання зусиль для підтримання миру, безпеки та стабільності в регіоні, що на практиці мало більшого втілення, ніж економічна мета. Так, на відміну від економічних завдань, з питань безпеки в кожному з цих об'єднань втілюються різні заходи, наприклад: в ECOWAS введений мораторій на імпорт, експорт та виробництво легкої стрілецької зброї, в ECCAS створена рада з миру та безпеки в Центральній Африці, у двох цих об'єднаннях сформовані боездатні миротворчі контингенти. Тому на сьогодні інтеграція у цих співтовариствах в дійсності має, більшою мірою, політичний характер.

Найвищого рівня інтеграції – на рівні економічного та валютного союзу – серед об'єднань підсахарської Африки досягли Західноафриканський економічний та валютний союз (ар. – L'Union économique et monétaire ouest-africaine – UEMOA) (8 членів) та Центральноафриканське економічне та валютне співтовариство (фр. – La Communauté économique et monétaire de l'Afrique centrale – CEMAC) (6 членів). Їх ще називають зоною франка CFA, через те що всередині цих об'єднань використовується єдина валюта – франк CFA (фр. – Franc de la Communauté financière africaine) – франк африканського фінансового співтовариства.

У межах цих двох об'єднань реалізовані не тільки митні союзи з єдиним зовнішнім тарифом та безмитним транзитом для товарів з третіх країн, як на півдні та сході Африки,

але також й валютні союзи з угодами по гармонізації монетарної та податкової політики. В кожному з них використовується єдина валюта – франк CFA з фіксованим курсом по відношенню до євро (1 євро = 655,957 франків CFA). Притому ці співтовариства мають резерв у скарбниці Франції, що забезпечує їхнім валютам більшу стабільність у порівнянні з іншими валютами в Африці. Так, за даними МВФ, середньостатистичний показник інфляції UEMOA та CEMAC приблизно вдвічі нижче, ніж у державах підсахарської Африки в цілому. Наприклад, інфляція в державах підсахарської Африки в середньому у 2010 році становила – 6,9%, у 2011 році – 9,7% і прогнозується у 2012 році на рівні 8,6%; відповідно в ці ж роки інфляція в UEMOA становила – 3,8%, 2,9% та 3,3%, а у CEMAC – 2,7%, 4,6% та 3,8% (за розрахунками на кінець періоду в поточних цінах) [6].

Крім вищезазначеного, в UEMOA та CEMAC вже сформувався фінансовий ринок, який постійно удосконалюється, а саме, в цих об'єднаннях створені регіональні фондові біржі, а система розрахунків розвивається до рівня їх здійснення у реальному часі.

Також у межах цих об'єднань здійснена гармонізація й по інших питаннях, зокрема по телекомунікація, щодо правил боротьби з нечесною конкуренцією, по транспортних питаннях. В UEMOA, крім цього, був прийнятий закон щодо державних закупівель, по гірничодобувній галузі та охороні здоров'я, а у CEMAC – хартія по інвестиціям.

Серед найважливіших аспектів інтеграції UEMOA та CEMAC необхідно також виділити гармонізацію по питаннях господарського права. Притому на відміну від інших аспектів, по яких гармонізація проводилась всередині кожного об'єднання незалежно, узгодження господарських питань у них було реалізовано шляхом об'єднання всіх їх членів в одну організацію – Організація з гармонізації господарського права в Африці (ОХАДА) (фр. – Organisation Pour L'harmonisation En Afrique Du Droit Des Affaires – OHADA) (17 членів). Таким чином, господарське право UEMOA та CEMAC є уніфікованим.

Географічно територія ОХАДА виходить за межі зони франка CFA. Окрім держав-членів UEMOA та CEMAC до складу ОХАДА входять ще три країни: Гвінея, Комори та ДРК.

Законодавство ОХАДА має суто комерційний характер. Головна мета її створення – уніфікація та оновлення господарського права, щоб забезпечити юридичну та судову безпеку господарської діяльності в її державах-членах, укріпити довіру інвесторів та сприяти розвитку міжнародної торгівлі. У своїй діяльності ОХАДА спирається переважно на модернізовану французьку правову модель, через те що майже всі її члени – колишні колонії Франції.

Іншою також важливою перевагою держав підсахарської Африки є особливі умови торгівлі із США та Європейським Союзом (ЄС), що забезпечує їм широкий доступ їхніх товарів на ринки США та ЄС. Це передбачається відповідними програмами: на ринок США – відповідно до закону уряду США «Закон росту та перспектив Африки» (англ. – The African

Growth and Opportunity Act – AGOA), на ринок ЄС – в межах ініціативи цього співтовариства «Все в обмін на зброю» (англ. – Everything but Arms – EBA).

AGOA був підписаний у травні 2000 року, діє до 2015 року. Відповідно до AGOA на імпорту товарів, що ввозяться в США з країн підсахарської Африки, скасовані мито та квоти.

Зрозуміло, що США мають власний інтерес в реалізації цього проекту. Це обумовлено їхньою зацікавленістю у диверсифікації постачання енергоресурсів [7], а саме вони складають більшу частину експорту з країн підсахарської Африки до США в рамках AGOA. Проте цей закон є також корисним і для африканських країн.

Користь від AGOA для країн підсахарської Африки полягає в тому, що завдяки ньому був розширений доступ на ринок США для більшої кількості їхніх товарів, всього приблизно 4600 найменувань – від сільськогосподарської продукції до нафтопродуктів, хімічних товарів, різноманітної апаратури та техніки, особливо для їх текстильної продукції та одягу. Це сприяло зростанню виробництва одягу в країнах підсахарської Африки, а в деяких з них започаткуванню експорту нових для себе товарів, наприклад: квітів, садово-городніх інструментів, сталі та ін., а також створенню сотні тисяч робочих місць. Як зазначено вище, найбільшу частину в експорті з країн підсахарської Африки становлять енергопродукти, а також текстиль, одяг і транспортне обладнання [8]. Крім вказаного AGOA стало серйозною підтримкою африканським країнам у протистоянні зростаючій конкуренції з боку країн, що розвиваються з інших регіонів, особливо Китаю.

Закон AGOA сприяв різкому збільшенню обсягів торгівлі США з країнами підсахарської Африки: у 2000 році (до початку дії AGOA) експорт США в ці країни становив \$5,6 млрд., а імпорту – \$22,2 млрд., а у 2001 року (після введення в дію AGOA) експорт США в ці країни склав більш, ніж \$7 млрд., а імпорту зріс до \$25 млрд. [7].

Держави, на які розповсюджується AGOA, щорічно переглядаються на прийнятність до співробітництва. Основними критеріями для цього є просунуті трудові права, зміни у напрямку ринково орієнтованої економіки та сприятливе політичне становище в цілому. У випадку невідповідності вимогам AGOA держава виключається зі списку прийнятних для співробітництва, тобто участь в AGOA є серйозним стимулом для реформування африканських економік. На сьогодні у список AGOA включені 40 держав. Найбільшими експортерами серед країн підсахарської Африки в США в межах AGOA є Нігерія та Ангола [9].

Everything but Arms (EBA) – ініціатива ЄС на відміну від AGOA орієнтована не тільки на країни Африки, а й на країни інших регіонів, об'єднані в групу «Найменш розвинуті країни» (АРК.) (англ. – Least Developed Countries – LDC) за класифікацією ООН. EBA вступило в дію у березні 2001 році.

До складу НРК входять 33 країни Африки, 14 – Тихоокеанського регіону і одна країна з Карибського басейну – Гаїті.

У межах ініціативи EBA весь імпорту до ЄС з НРК, за виключенням зброї та боеприпасів, не обкладається митом та

не обмежується квотами. Важливою умовою застосування ЕВА є виконання вимог стосовно походження товару на всіх етапах виробництва.

Залучення країн підсахарської Африки до програм AGOA та ЕВА є суттєвим позитивним фактором для забезпечення прибутковості їх підприємств, а це, своєю чергою, може бути певною гарантією їх платоспроможності. Це має бути мотивуючим чинником для українських підприємців до розвитку співробітництва з ними до рівня інтернаціоналізації виробництва.

Висновки

Для розвитку економічного співробітництва у країн підсахарської Африки є достатньо вагомих переваг. Притому ці переваги можуть проявитися більшою мірою, якщо розвивати ці відносини не окремо з кожною з них, а з їхніми регіональними об'єднаннями, тобто на регіональному рівні.

Для України розвиток співробітництва з державами підсахарської Африки є достатньо перспективним, про що свідчить зростання обсягу імпорту товарів, які могли б постачати українські виробники. Це стосується продуктів харчування, хімічних товарів, різноманітних машин та транспортного обладнання. З 2001 по 2010 рік обсяг імпорту таких товарів до африканських держав зі всього світу в середньому зріс утричі. Притому в імпорті товарів до африканських країн українські складають менше 1% [10].

Враховуючи все вищезазначене, можна зробити висновок, що для більш глибокого залучення до міжнародного поділу праці, українським підприємцям доцільно більш активно виходити на африканські ринки, як альтернативні європейським, які є важкодоступними для української продукції.

Список використаних джерел

1. Информационно-аналитический Центр «Минерал». [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.mineral.ru/Facts/stat/124/206/index.html>.
2. Le Centre de Promotion des Investissements en Cote d'Ivoire (CEPCI). [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://www.cepci.ci/secteur_cle.php?id=3&lang=.
3. Энциклопедия «Страны, государства, материки планеты Земля». [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://country.in.ua/africa/economic.html>.
4. Рейтинг по показнику «Ease of Doing Business» підрозділу Світового банку «Doing Business». [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/rankings>
5. Licences d'affaires: Processus d'obtention des licences d'affaires. [Електрон. ресурс]: [afriquejet.com](http://www.afriquejet.com). – 07.06.2012 – Режим доступу: <http://www.afriquejet.com/licences-daffaires-processus-dobtention-des-licences-daffaires-2012060840032.html>.
6. IMF. [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/01/weodata/index.aspx>
7. Акинов П. Стратегические интересы США в странах Африки. [Електрон. ресурс]: Электронный научный журнал «Россия и Америка в XXI веке». – 2009. – №3. – Режим доступу: <http://www.rus.ru/?act=read&id=172>.
8. AGOA.info. [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.agoa.info/>
9. AGOA.gov. [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.agoa.gov/>
10. Соколова З. Прогнозна оцінка диверсифікації українського експорту до країн Західної Африки // Економіка України. – 2011. – №4. – С. 67–76.

УДК 351:330

Н.І. ГЛАДИНЕЦЬ,
магістр, Національний аграрний університет

Теоретичні положення формування системи державного управління економікою

У статті розглянуто основні теоретичні положення формування системи державного управління економікою. Розглянувши різні теорії управління, висновок такий: на сучасному етапі розвитку економіки можна говорити про те, що і держава і ринок є двома взаємопов'язаними елементами, спрямованими на досягнення єдиної мети – стабільного функціонування економіки.

Ключові слова: державне управління, економіка, держава, ринкова економіка, державний вплив, функції, регулювання, ринок, моделі, системи.

В статье рассмотрены основные теоретические положения формирования системы государственного управ-

ления экономикой. Рассмотрев разные теории управления, вывод такой: на современном этапе развития экономики можно говорить о том, что и государство и рынок являются двумя взаимосвязанными элементами, направленными на достижение цели – стабильного функционирования экономики.

Ключевые слова: государственное управление, экономика, государство, рыночная экономика, государственное влияние, функции, регулирование, рынок, модели, системы.

In the article were considered the basic theoretical formation principles of economic management system. Were

ЗМІСТ

Макроекономічні аспекти сучасної економіки

ЧУКАЄВА І.К. Роль державно–приватного партнерства в модернізації виробничої інфраструктури	3
РЯЗАНОВА Н.С. Інформаційна функція корпоративних фінансів: її розуміння у світлі сучасного бачення сутності інформації	8
МОНАСТИРСЬКИЙ Г.Л. Інституційні бар'єри реалізації ієрархічного підходу до управління економічним розвитком муніципальних утворень	15
ДОРОШЕНКО Л.С., ТИЩЕНКО В.М. Теоретико–методологічні аспекти платного водокористування в контексті сталого розвитку	21
ЛЯХОВА О.О., МЕДВІДЬ А.А. Вплив фінансової кризи на банківський сектор України	25
СОКОЛОВА З.С. Переваги держав Африки на південь від Сахари зростають	29
ГЛАДИНЕЦЬ Н.І. Теоретичні положення формування системи державного управління економікою	33
МИЛЕНЬКИЙ Д.С. Посилення енергетичної безпеки України шляхом підвищення ефективності використання паливно–енергетичних ресурсів	37
МАСЛАК О.О. Поняття «кластери» і «кластеризація» та їхня роль у підвищенні конкурентоспроможності національної економіки	45
НАІСТА А.С. Аналіз ефективності впровадження міжнародних кредитних проектів в Україні	48
ПЕЛЕХАТА М.П. Систематизація та класифікація банківських ризиків	54

Сталий розвиток та інноваційно–інвестиційна політика

РЕЗНИК Н.П. Методика розробки механізму залучення інвестицій в агропромисловий комплекс України	57
ПАХОМОВ С.Ю. Інститути і механізми перерозподілу ресурсів у високотехнологічні сегменти	62
КВАША Т.К., ЛЯХ Л. Напрями формування інноваційно сприятливого середовища для малих і середніх підприємств в Україні	67
ВІЛЬЧИНСЬКИЙ О.М. Ключові основи активізації інноваційного розвитку України	75
КОВАЛЬЧУК І.В., ЗІНЬКОВА В.Ю. Залучення фінансових ресурсів на міжнародному ринку титулів власності	77
МУСІЄНКО В.Д., МОЛОЗИНА Н.А., ТЕРЛЕЦЬКИЙ Е.В. Діяльність технопарків – запорука ефективності розвитку інноваційних процесів	82

Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності

ПИЛЬНОВ Д.О. Ознаки судових запасів у системі матеріально–технічного забезпечення суден	87
СОРОКІВСЬКА Н.М. Структуризація внутрішніх фінансових ризиків страхової корпорації	90
ЄВТУШЕВСЬКА О.В. Особливості фіктивного засновництва акціонерних компаній	94
МУЗИЧЕНКО А.О. Аналітичне обґрунтування стратегії розвитку підприємства	97
КЛИМЕНКО С.О. Ретроспективний аналіз напрямів розвитку переробних підприємств АПК Миколаївщини	100
МЕЛЬНИК К.В. Інвестиційна стратегія підприємств добувної промисловості	104
АРТАМОНОВА Г.В. Вплив прямих іноземних інвестицій на ефективність економічного розвитку	110
ЛИСЕНКО О.В. Система управління фінансами банку	116
ДІДКОВСЬКА Б.В. Використання психологічного таргетингу в рекламі ВНЗ	121
ЧЕРНІКОВА Г.С. Методика оцінювання ефективності торговельних центрів	125
ПЕТРОВСЬКА І.П. Державні механізми регулювання інноваційними процесами в машинобудівній галузі України	131
ПЕТРЕНКО А.В. Особливості продукції овочівництва як передумова інформаційного забезпечення маркетингової діяльності в овочепродуктовому підкомплексі	139
ЖОЛНЕРЧИК А.Ю., ДОБРОВОЛЬСЬКА І.О. Теоретико–методологічні аспекти фінансового стану підприємства	142
ДЗЮБИНА К.О. Визначення ознак типології зворотних матеріальних потоків	146
ГОНЧАРЕНКО О.Г. До питання реформування виробничого комплексу кримінально–виконавчої системи	151
ЦАР О.З. Оцінка санаційної спроможності підприємств в Україні	154
КОРОЛЬКОВА О.О. Вплив вступу України до СОТ на ринок пасажирських перевезень автотранспортних підприємств м. Севастополя	158
МАКАРЕНКО Т.Є. Концептуалізація розвитку франчайзингу в сучасних трансформаційних умовах	163
ОНИЩУК Н.В. Співпраця туристичних підприємств на основі формування та класифікації туристичних центрів	167
ЮДЕНКО Є.В. Управління витратами в ланцюзі експрес–доставки вантажів	171
БРУНЬКО П.В. Сучасні тенденції управління оборотним капіталом підприємств в Україні	176
ВОЛОШЕНКО О.О. Екологічний потенціал у системі стратегічного управління еколого–орієнтованим розвитком підприємства	183
ФЕЩЕНКО О.П. Оцінка ділової активності суб'єктів господарювання	186
ГЕРАСИМЕНКО О.М. Побудова карти ризиків як метод управління ризиками в компанії	191

Розвиток регіональної економіки

БОГОМАЗОВА В.М. Методичні підходи до прогнозування показників регіонального розвитку	199
ЛИТВИН М.В. Сучасні детермінанти фінансування регіонального розвитку Естонії в умовах забезпечення сталого розвитку	208
КОПИЛЮК О.І. Сучасні теоретичні підходи до дослідження регіональної політики розвитку банківської системи	211
ІНДУС К.П. Управління регіональними фінансами домогосподарств Закарпатської області	215

Соціально–трудова проблема

ГАБРЕЛЬ М.М., ХРОМ'ЯК Й.Я., ЛИСЯК Н.М. Соціальна складова в оцінці ефективності проектних рішень та проведення Євро–2012 у Львові	219
КОЖЕМ'ЯЧЕНКО О.О. Роль профспілкових організацій у формуванні персоналу підприємства	226